

**KONTROLA KONSTYTUCYJNOŚCI PRAWA
A STOSOWANIE PRAWA W ORZECZNICTWIE
TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO,
SĄDU NAJWYŻSZEGO
I NACZELNEGO SĄDU ADMINISTRACYJNEGO**

**redakcja naukowa
Jakub Królikowski, Jan Podkowiak
Jarosław Sułkowski**

MONOGRAFIE

**KONTROLA KONSTYTUCYJNOŚCI PRAWA
A STOSOWANIE PRAWA W ORZECZNICTWIE
TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO,
SĄDU NAJWYŻSZEGO
I NACZELNEGO SĄDU ADMINISTRACYJNEGO**

**redakcja naukowa
Jakub Królikowski, Jan Podkowiak
Jarosław Sułkowski**

MONOGRAFIE

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

Recenzent

Prof. dr hab. Andrzej Wróbel

Wydawca

Monika Pawłowska

Redaktor prowadzący

Beata Wawrzyńczak-Jędryka

Opracowanie redakcyjne

Beata Wawrzyńczak-Jędryka

Łamanie

Wolters Kluwer Polska

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przystępujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

prawolubni

SZANUJMY PRAWO I WŁASNOŚĆ
Więcej na www.legalnakultura.pl
POLSKA IZBA KSIĄŻKI

© Copyright by

Wolters Kluwer Polska SA, 2017

ISBN 978-83-8107-647-0

ISSN 1897-4392

Dział Praw Autorskich

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33

tel. 22 535 82 19

e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów 9

Wprowadzenie 11

Część pierwsza

Andrzej Gomułowicz

Sędzia a prawo 17

Krzysztof Pietrzykowski

**Kontrola konstytucyjności prawa a stosowanie prawa
w świetle orzecznictwa Sądu Najwyższego (zagadnienia
wybrane)** 35

Piotr Tuleja

**Sądowa wykładnia prawa jako podstawa hierarchicznej
kontroli norm** 53

Część druga

Aleksandra Syryt, Wojciech Federczyk

**Kognicja TK do badania aktów normatywnych niebędących
źródłami prawa powszechnie obowiązującego i innych
aktów prawnych – wybrane zagadnienia z orzecznictwa** 67

<i>Marcin Stębelski</i> Ocena stosowania prawa jako element badania przez Trybunał Konstytucyjny dopuszczalności pytania prawnego	99
<i>Katarzyna Królikowska</i> Właściwość Trybunału Konstytucyjnego do kontroli aktów prawa miejscowego w postępowaniu ze skargi konstytucyjnej	115
<i>Katarzyna Królikowska</i> Właściwość sądów administracyjnych do oceny konstytucyjności aktów prawa miejscowego	149
<i>Tomasz Grzybowski</i> O charakterze prawnym uchwał Naczelnego Sądu Administracyjnego i formach stosowania Konstytucji przez składy powiększone	179
<i>Andrzej Nędzarek</i> Aspekt prawotwórczy uchwał Naczelnego Sądu Administracyjnego	201
<i>Paweł Gorajewski</i> Brak notyfikacji przepisów ustawy o grach hazardowych w świetle orzecznictwa sądowego po wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 11.03.2015 r. o sygn. P 4/14 – problem obowiązywania czy stosowania prawa?	231
<i>Wojciech Sawczuk</i> Stosowanie przez sądy administracyjne aktów pozostających poza konstytucyjnym systemem źródeł prawa – na przykładzie aktów regulujących politykę rozwoju	253
<i>Bernard Łukańko</i> Uprawnienie sądów do odmowy zastosowania niekonstytucyjnego przepisu aktu podustawowego a pytanie prawne do Trybunału Konstytucyjnego – konflikt	

efektywności postępowania i pewności prawa – analiza w świetle orzecznictwa Sądu Najwyższego.....	277
--	------------

Iwona Rzucidło-Grochowska

Argumentacja konstytucyjna w uzasadnieniach orzeczeń sądów administracyjnych. Znaczenie i typologia.....	305
---	------------

WYKAZ SKRÓTÓW

Źródła prawa

k.c.	- ustawa z 23.04.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2017 r. poz. 459 ze zm.)
k.k.	- ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. z 2016 r. poz. 1137 ze zm.)
Konstytucja RP/
Konstytucja	- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.04.1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm.)
k.p.a.	- ustawa z 14.06.1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. z 2017 r. poz. 1257)
p.p.s.a.	- ustawa z 30.08.2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz.U. z 2016 r. poz. 718 ze zm.)
p.u.s.a.	- ustawa z 25.07.2002 r. – Prawo o ustroju sądów administracyjnych (Dz.U. z 2016 r. poz. 1066 ze zm.)
TFUE	- Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (tekst skonsolidowany: Dz.Urz. UE C 83 z 2010 r., s. 47)
TUE	- Traktat o Unii Europejskiej (Dz.U. z 2004 r. Nr 90, poz. 864/30 ze zm.)
u.s.g.	- ustawa z 8.03.1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2016 r. poz. 446 ze zm.)
u.s.p.	- ustawa z 5.06.1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz.U. z 2016 r. poz. 814 ze zm.)
ustawa o RPO	- ustawa z 15.07.1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz.U. z 2017 r. poz. 958)
u.s.w.	- ustawa z 5.06.1998 r. o samorządzie województwa (Dz.U. z 2016 r. poz. 486 ze zm.)

- u.w.a.r.w. – ustawa z 23.01.2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (Dz.U. z 2015 r. poz. 525 ze zm.)

Publikatory i czasopisma

- AUWr – Acta Universitatis Wratislaviensis
 Dz.U. – Dziennik Ustaw
 EPS – Europejski Przegląd Sądowy
 GSP – Gdańskie Studia Prawnicze
 M.P. – Monitor Polski
 M.Podat. – Monitor Podatkowy
 M.Prawn. – Monitor Prawniczy
 ONSAiWSA – Orzecznictwo Naczelnego Sądu Administracyjnego i Wojewódzkich Sądów Administracyjnych
 OSNC – Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna
 OSNP – Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Pracy
 OSP – Orzecznictwo Sądów Polskich
 OTK – Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego
 Prok. i Pr. – Prokuratura i Prawo
 Prz.Pr.Publ. – Przegląd Prawa Publicznego
 Prz.Sejm. – Przegląd Sejmowy
 PS – Przegląd Sądowy
 RPEiS – Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny
 Sam.Ter. – Samorząd Terytorialny
 ZNSA – Zeszyty Naukowe Sądownictwa Administracyjnego

Inne

- j.s.t. – jednostka samorządu terytorialnego
 NSA – Naczelny Sąd Administracyjny
 SN – Sąd Najwyższy
 SO – sąd okręgowy
 TK – Trybunał Konstytucyjny
 TS – Trybunał Sprawiedliwości
 TSUE – Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej
 UE – Unia Europejska
 WSA – wojewódzki sąd administracyjny

WPROWADZENIE

Przedstawiana Czytelnikom książka jest efektem czwartej konferencji asystentów sędziów Trybunału Konstytucyjnego, Sądu Najwyższego i Naczelnego Sądu Administracyjnego „Kontrola konstytucyjności prawa a stosowanie prawa w orzecznictwie Naczelnego Sądu Administracyjnego, Sądu Najwyższego i Trybunału Konstytucyjnego”, która miała miejsce 26.11.2015 r. w siedzibie Trybunału Konstytucyjnego¹. Wyniki poprzednich konferencji zostały również ogłoszone drukiem².

Konferencje asystentów sędziów najwyższych sądów polskich są nader pożyteczne z co najmniej dwóch względów. Po pierwsze, stanowią okazję do poznania się młodych, zdolnych prawników i wymiany poglądów, dotyczących problemów wspólnych dla tych sądów, ale oglądanych z różnych perspektyw. Po drugie, stwarzają forum do zaprezentowania cennych opracowań będących wynikiem doświadczeń zdobytych w trakcie współpracy z sędziami, śledzenia orzecznictwa i doktryny co do trudnych i często nierozwiązanych do końca zagadnień.

¹ „Skutki wyroków Trybunału Konstytucyjnego w sferze stosowania prawa”, Biuro Trybunału Konstytucyjnego, 29.11.2012 r.; „Jednolitość orzecznictwa. Standard – instrumenty – praktyka”, Sąd Najwyższy, 21.11.2013 r.; „Uzasadnienia orzeczeń sądowych jako realizacja prawa do sądu”, Naczelny Sąd Administracyjny, 17.11.2014 r.

² Zob. *Skutki wyroków Trybunału Konstytucyjnego w sferze stosowania prawa*, red. M. Bernatt, J. Królikowski, M. Ziółkowski, Warszawa 2013; *Jednolitość orzecznictwa. Standard – instrumenty – praktyka*, Studia i Analizy Sądu Najwyższego. Materiały naukowe, t. I, red. M. Grochowski, M. Raczkowski, S. Żółtek, Warszawa 2015. Materiały po konferencji zorganizowanej w Naczelnym Sądzie Administracyjnym ukazały się w czasopiśmie *Studia Prawnicze* 2014/4.

Temat ostatniej konferencji i tym samym niniejszej książki został do-
brze wybrany. Kontrola konstytucyjności prawa to domena Trybunału
Konstytucyjnego. Z kolei stosowanie prawa należy do sądów. „Podręcz-
nikowo” rzecz ujmując, role są zatem jasno przypisane i prawidłowo po-
dzielone. Lektura artykułów zamieszczonych w książce pokazuje jednak,
jak skomplikowana jest to materia i jak wiele problemów powstaje na
przecięciu orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego i sądów. Dotyczą
one sytuacji, kiedy sądy wkraczają, przynajmniej na pozór, w materie
zastrzeżone dla Trybunału, jak i sytuacji, kiedy Trybunałowi zarzuca
się wychodzenie poza przypisaną mu konstytucyjnie rolę. W świetle
poniższych opracowań okazuje się, że takie pojęcia, jak „badanie kon-
stytucyjności prawa”, albo „odmowa zastosowania ustawy” są dalekie od
jednoznaczności. Zakres kompetencji orzeczniczych Trybunału może
być też rozumiany szerzej lub wężej, zarówno ze względu na niewyraźne
granice pojęcia „akt normatywny”, jak i ze względu na różne możliwości
interpretacji przepisów konstytucyjnych wyznaczających właściwość
tego organu. Z kolei, rola sądów w omawianej materii zależy m.in. od
sposobu rozumienia „bezpośredniego stosowania Konstytucji”, a także
od oceny uchwałodawczej działalności najwyższych sądów. Oczywiście,
zakres problemów przedstawianych w niniejszej książce jest znacznie
bogatszy.

Od konferencji, z której wywodzą się zamieszczone poniżej artykuły, do
wydania książki upłynęło kilkanaście miesięcy. W istocie, znajdujemy
się jednak już w innej epoce! W międzyczasie miało bowiem miejsce
stopniowe podważanie autorytetu Trybunału Konstytucyjnego i jego
zdolności do orzekania. Znajdowało to wyraz w uchwalaniu kolejnych
ustaw dotyczących organizacji i postępowania przed TK³, które były

³ Ustawa z 19.11.2015 r. o zmianie ustawy z 25.06.2015 r. o Trybunale Konsty-
tucyjnym, Dz.U. poz. 1928; ustawa z 22.12.2015 r. o zmianie ustawy z 25.06.2015 r.
o Trybunale Konstytucyjnym, Dz.U. poz. 2217; ustawa z 22.07.2016 r. o Trybunale
Konstytucyjnym, Dz.U. poz. 1157, a także obecnie obowiązujące trzy ustawy: ustawa
z 30.11.2016 r. o statusie sędziów Trybunału Konstytucyjnego, Dz.U. poz. 2073; ustawa
z 30.11.2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym,
Dz.U. poz. 2074, i ustawa z 13.12.2016 r. – Przepisy wprowadzające ustawę o organizacji
i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym oraz ustawę o statusie sędziów
Trybunału Konstytucyjnego, Dz.U. poz. 2075.

uznawane później przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodne z Konstytucją⁴. Wyroki Trybunału nie wywoływały jednak należnych skutków wobec odmowy ich ogłaszania w Dzienniku Ustaw przez Prezesa Rady Ministrów. Dalszymi wydarzeniami, które należy w tym kontekście wymienić, jest dopuszczenie do orzekania w Trybunale Konstytucyjnym osób wybranych przez Sejm na miejsca uznane w orzecznictwie Trybunału za zajęte⁵.

Do niedawna (a w każdym razie w czasie, kiedy odbywała się konferencja asystentów) dominowało przekonanie, że wcześniejszy spór dotyczący tego, kto ma kompetencję do orzekania o niezgodności ustaw z Konstytucją został rozstrzygnięty na rzecz wyłączności Trybunału Konstytucyjnego. Nie wyklucza to przypadków, choć raczej nietypowych i wyjątkowych, kiedy w tej materii orzekają sądy. Zagadnienie to jest omawiane w niektórych artykułach w niniejszej książce z powołaniem się na bogatą judykaturę i literaturę prawniczą. Tak więc, po latach wań, bezpośrednio po wejściu w życie Konstytucji, zwyciężył zasadniczo pogląd o kontroli konstytucyjności prawa skoncentrowanej w Trybunale Konstytucyjnym.

Przedstawiona wyżej ocena została jednak ostatnio poddana w wątpliwość. Wskutek godnego pożałowania obniżenia zdolności Trybunału Konstytucyjnego do orzekania, jak również zastrzeżeń co do legitymacji osób wybranych do Trybunału na zajęte miejsca w grudniu 2015 r., w literaturze prawniczej i publicystyce rozgorzała na nowo dyskusja na temat kompetencji sądów do samodzielnego orzekania o niezgodności ustaw z Konstytucją⁶. Dyskusja ta jest niewątpliwie uwarunkowana

⁴ Zob. wyroki TK: z 9.12.2015 r., K 35/15, OTK ZU 2015/11/A, poz. 186; z 9.03.2016 r., K 47/15, OTK ZU 2016/A, poz. 2; 11.08.2016 r., K 39/16, OTK ZU 2016/A, poz. 71; 7.11.2016 r., OTK ZU 2016/A, poz. 86.

⁵ Zob. wyrok TK z 3.12.2015 r., K 34/15, OTK ZU 2015/11/A, poz. 185; postanowienie TK z 7.01.2016 r., U 8/15, OTK ZU 2016/A, poz. 1.

⁶ Por. przykładowo L. Garlicki, *Sądy a Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej*, PS 2016/7–8, s. 7 i n.; R. Balicki, *Bezpośrednie stosowanie Konstytucji*, Krajowa Rada Sądownictwa 2016/4, s. 13 i n.; P. Kardas, M. Gutowski, *O relacjach między demokracją a prawem, czyli kilka uwag o istocie demokracji konstytucyjnej*, Pal. 2017/1–2, s. 12 i n.; W. Sanetra, *Bezpośrednie stosowanie Konstytucji RP przez Sąd Najwyższy*, PS 2017/2, s. 5 i n.

sytuacyjnie, jakkolwiek zagadnienie modeli kontroli konstytucyjności ustaw jest samo w sobie doniosłym problemem niezależnym od przejściowych (miejmy nadzieję!) kłopotów z poszanowaniem zasad państwa prawnego. Chodzi tu o porównanie europejskiego (kelsenowskiego) modelu kontroli skoncentrowanej z amerykańskim modelem kontroli rozproszonej, wywodzonym od słynnego wyroku Sądu Najwyższego Stanów Zjednoczonych w sprawie *Marbury v. Madison*, z początku XIX w.

Dyskusja ta nabiera w Polsce dynamiki⁷, jakkolwiek jej praktyczne konsekwencje dla orzecznictwa sądowego (Sądu Najwyższego, Naczelnego Sądu Administracyjnego i innych sądów) są na razie trudne do przewidzenia. Jeśli miałyby dojść do zmarginalizowania Trybunału Konstytucyjnego w wyniku utraty zaufania do niego jako niezależnego organu składającego się z niezawisłych i prawidłowo wybranych sędziów, oznaczałoby to co najmniej zahamowanie bogatego, ponadtrzydziestoletniego, dorobku orzecznictwa trybunalskiego.

Należy przy tym podkreślić, że powyższe uwagi w żadnej mierze nie podważają ani pełnej aktualności, ani istotnej wartości artykułów zawartych w niniejszej książce, a jedynie wskazują na zmieniony kontekst, w jakim powinny być teraz odczytywane.

Prof. dr hab. Stanisław Biernat
Wiceprezes Trybunału Konstytucyjnego

⁷ Na uwagę zasługuje np. konferencja na temat: „Sędzia a Konstytucja. Kryzys sądownictwa konstytucyjnego a rozproszona kontrola zgodności prawa z konstytucją”, która odbyła się 3.03.2017 r. w Katowicach. Por. dostępne w Internecie nagrania z konferencji w czterech częściach: <https://www.youtube.com/watch?v=4vE-N5QcopQ>; <https://www.youtube.com/watch?v=Wt71Zeb5HNc>; <https://www.youtube.com/watch?v=sLp3AOeC1PM>; https://www.youtube.com/watch?v=L9n8sx_E18Q (dostęp: 8.03.2017 r.).

Część pierwsza

Andrzej Gomułowicz¹

SĘDZIA A PRAWO

1. Charakter sędziowskiej funkcji

Czy można żyć szczęśliwie – pyta Epikur – jeżeli przy tym nie żyje się godnie, moralnie i uczciwie. Dodaje też – „człowiek mądry, ma przewagę nad innymi zarówno w wybieraniu rzeczy dobrych, jak i w unikaniu rzeczy złych”². Wskazuje przy tym, że umiejętność szczęśliwego życia i mądrość powinny wyróżniać sędziego, a to z uwagi na istotę i charakter funkcji, którą sprawuje.

Sokrates, grecki filozof, jeden z najwybitniejszych myślicieli starożytności i twórca etyki politycznej, zakładał, że „nikt świadomie nie postępuje źle”³. Błąd – dowodzi Sokrates – wynika z braku wiedzy, bądź też nieumiejętnego jej wykorzystania⁴. Co decyduje – pyta Sokrates – o moralnych preferencjach dokonywanych wyborów? I odpowiada – o tym przesądza świadomość dobra i zła. I taką świadomością,

¹ Prof. dr hab. Andrzej Gomułowicz – członek Biura Orzecznictwa Naczelnego Sądu Administracyjnego.

² Szerzej na ten temat zob. H. Olszewski, *Słownik twórców idei*, Poznań 2001, s. 90–92. Epikur, grecki myśliciel, twórca systemu filozoficznego zwanego epikureizmem; uczęszczał do Akademii Platonskiej. Utworzył własną szkołę filozoficzną, którą umiejscowił w Gaju Akademosia; szkoła ta zyskała później miano „ogrodu Epikura”.

³ H. Olszewski, *Słownik...*, s. 404.

⁴ H. Olszewski, *Słownik...*, s. 403–405; a także A. Krokiewicz, *Sokrates*, Warszawa 1958; I. Krońska, *Sokrates*, Warszawa 1985.

rozdzielenia wartości („dobro”, „zło”), w ocenie Sokratesa, powinien wyróżniać się sędzią⁵.

Rzymski jurysta, Ulpianus, dowodził, że pojęcie prawa wywodzi się z pojęcia sprawiedliwości. Stwierdzał: „chcący poświęcić się prawu, powinien pierwaj poznać pochodzenie jego nazwy”⁶. Dlatego – dowodził – sędziowie muszą pamiętać o znaczeniu i sensie maksymy *ius est a iustitia appellatum* (prawo wywodzi swe imię ze sprawiedliwości)⁷, wtedy bowiem pojmą, dlaczego proces orzekania jest podporządkowany temu uniwersalnemu dobru⁸.

Dlatego też starożytni Grecy – analizując naturę, sens, istotę prawa – stworzyli pojęcie prawości. A starożytni Rzymianie dążenie do pełnej sprawiedliwości nazwali słusnością⁹.

⁵ Wśród tych cech, jako podstawowe, wskazywał Sokrates rozumienie treści prawa, bezstronność orzekania, roztropny namysł, skrupulatne przemyśliwanie, dodawał też, że życiem kierują niewzruszone zasady etyczne. I te zasady mają zapewnić ład społeczny w państwie. Zobacz szerzej na ten temat H. Olszewski, *Słownik...*, s. 403–409; a także A. Krokiewicz, *Sokrates...*

⁶ S.J. Karolak, *Sprawiedliwość. Sens prawa. Eseje*, Warszawa 2007, s. 38–39: „Samo też pojęcie prawa jurysta ten [Ulpian – *przyp. aut.*] wyprowadza z pojęcia sprawiedliwości. Mówiąc: «Iuri operam daturum prius nosse oportet, unde nomen iuris descendat: Est autem a iustitia appellatum»”.

⁷ J. Małecki, *Przełożenie...*, s. 242: „(...) Obowiązek posłuszeństwa sędziów wobec «źle stanowionego prawa podatkowego» nie może mieć we współczesnych demokratycznych państwach prawnych charakteru bezwzględnego. Jeżeli państwo wymaga od swych obywateli rzetelności i najwyższej staranności w realizowaniu dotkliwych przecież dla nich obowiązków podatkowych, to jednocześnie tym obywatelom musi przysługiwać prawo domagania się od organów państwa zgodnej z konstytucją i przyzwoitej legislacji podatkowej”.

⁸ J. Małecki, *Przełożenie...*, s. 243: „Z dotychczasowego orzecznictwa Naczelnego Sądu Administracyjnego wynika, iż orzeczenia tego sądu w szeregu przypadkach miały prawotwórczy charakter, wyprzedzając przestarzałe i nieadekwatne do stosunków społecznych unormowania prawne i wskazywały kierunki przebudowy polskiego systemu podatkowego”; zob. też Z. Kmiecik, *Standardy ochrony praw jednostki w orzecznictwie sądownoadministracyjnym*, ZNSA 2010/5–6, s. 219–230; Z. Kmiecik, *Precedens sądowy – istota i znaczenie*, ZNSA 2011/5, s. 9–18; A. Wołoszczuk, *Formalizm prawniczy jako granica możliwości prawotwórczych sędziów* [w:] *Zagadnienia Sądownictwa Konstytucyjnego*, Wydawnictwo Trybunału Konstytucyjnego 2011/1.

⁹ S.J. Karolak, *Sprawiedliwość. Sens prawa. Eseje*, Warszawa 2007, s. 20; zob. również W. Dziedzic, *O prawie słusnym (perspektywa systemu prawa stanowionego)*, Lublin

I Greków, i Rzymian, łączyło rozumienie prawa jako wartości, która może wieść ku sprawiedliwości, a także i to, że sprawiedliwość prawa w życiu urzeczywistniać może przede wszystkim sędzia.

Dlatego relacja prawdy i sprawiedliwości zawsze stanowi zagadnienie sięgające istoty sądownictwa i nie można tego zagadnienia rozstrzygnąć bez sędziowskiego aktywizmu.

Te dwie uniwersalne wartości – *Veritas* i *Iustitia* – muszą sobie podać dłonie.

Dlaczego?

To przed wiekami uzasadnił Marek Cyncero. Wskazał, że krzywdy, które spotykają człowieka w jego relacji z prawem, wynikają z trzech powodów¹⁰:

- przekręcenia prawa,
- nazbyt wnikliwego jego stosowania,
- złośliwego tłumaczenia prawa.

Żeby tych krzywd, o których pisze Cyncero, nie było, to, po pierwsze, prawo nie może być nazwą pozorną, a po drugie, sędzia nie może być tylko echem takiego prawa, albowiem to sędzia nadaje prawu sens. O tym, jaki to jest sens, decyduje zarówno sędziowska niezawisłość, jak i sędziowskie sumienie oraz sędziowski rozum.

O tym przypomina arystotelesowska koncepcja sprawiedliwości. Koncepcja, która – i słusznie – wynosi sędziego na piedestał.

2015; J.M. Kelly, *Historia zachodniej teorii prawa*, Kraków 2006.

¹⁰ M.T. Cyncero, *Pisma filozoficzne*, t. 2, *O państwie. O prawach. O powinnościach. O cnotach*, Kraków 1960, s. 343–344.

Publikacja jest podsumowaniem konferencji naukowej, która odbyła się w siedzibie Trybunału Konstytucyjnego w dniu 26 listopada 2015 r. Omawia problem wyznaczenia granicy między kontrolą konstytucyjności prawa a stosowaniem prawa przez najwyższe organy władzy sądowiczej – Trybunał Konstytucyjny, Sąd Najwyższy i Naczelny Sąd Administracyjny. Odpowiada na pytanie, na ile konstytucyjne ramy kompetencyjne każdego z tych organów pozostają adekwatne do praktyki orzeczniczej, która wskazuje na przenikanie się ich ról.

Autorzy omawiają budzące w praktyce sądowej wątpliwości związane z:

- dopuszczalnością kontroli konstytucyjności prawa przez sądy,
- prawotwórczym charakterem uchwał Sądu Najwyższego i Naczelnego Sądu Administracyjnego,
- znaczeniem orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego dla orzecznictwa sądów w sprawach indywidualnych oraz
- dopuszczalnością kontroli przez Trybunał Konstytucyjny okoliczności faktycznych związanych z pytaniem prawnym lub skargą konstytucyjną.

Z kwestiami tymi wiąże się również problem praktyczny, dotyczący sposobu procedowania w sprawach pozostających na styku kontroli zgodności norm i stosowania prawa, a także sposobu uzasadniania podejmowanych decyzji procesowych.

Jakub Królikowski – w latach 2007–2009 pracownik Biura Trybunału Konstytucyjnego; w latach 2009–2017 asystent sędziego Trybunału Konstytucyjnego.

Jan Podkowik – doktor nauk prawnych; adiunkt w Katedrze Prawa Konstytucyjnego Uniwersytetu Warszawskiego; specjalizuje się w prawie konstytucyjnym i ochronie praw człowieka; w latach 2010–2017 asystent sędziego Trybunału Konstytucyjnego.

Jarosław Sułkowski – doktor nauk prawnych; adiunkt w Katedrze Prawa Konstytucyjnego Uniwersytetu Łódzkiego; specjalizuje się w prawie konstytucyjnym; w latach 2008–2017 pracownik Biura Trybunału Konstytucyjnego.

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA 801 04 45 45, FAX 22 535 80 01

ZAMOWIENIA@WOLTERSKLUWER.PL

WWW.PROFINFO.PL

ISSN 1897-4392

ISBN 978-83-8107-647-0

